

Refugee Art; perception and reality

Pulchri Studio, NEST; platform voor heden-daagse beeldende kunst en Galerie Maurits van Laar maken in de maand juni ieder op hun eigen locatie een expositie over de Vluchtelingenproblematiek. Joris Wijsmuller, wethouder van Stadsvernieuwing en Cultuur opent alle drie de exposities op zaterdag 4 juni.

Op de tentoonstelling in de Mesdagzaal tonen kunstenaarsleden werk vanuit hun beleving (perceptie) of vanuit hun belevenis (realiteit). Ook vluchtelingen die een verblijfsvergunning hebben en in Den Haag zijn gehuisvest, doen mee aan deze expositie door een dierbare herinnering (foto, tekening, etc.) af te staan.

1.

2.

3.

Ontmoeting met vluchtelingen

Eind december 2015 bracht een groep vluchtelingen, voornamelijk Syriërs, een bezoek aan Pulchri wat zeer op prijs werd gesteld omdat dit de eerste keer na lange tijd was dat ze een 'museum' bezochten. Veel vluchtelingen komen uit historische steden die ieder op hun eigen terrein een bakermat van ook onze kunst en cultuur zijn. Daar komt bij dat vooral de Syriërs cultuur in al haar facetten koesteren.

Zo is het idee geboren om bij Pulchri een tentoonstelling te organiseren

over de vluchtelingenproblematiek. De tentoonstellingsagenda bood hier voor ruimte in de maand juni en dat bleek naadloos aan te sluiten bij de tentoonstelling Trespassages van NEST. Later sloot Galerie Maurits van Laar erbij aan met een expositie van twee kunstenaars met werk over vluchtelingen. Een samenwerking was snel beklonken en naast de openingen op dezelfde dag werd ook de randprogrammering gezamenlijk verzorgd.

Ze komen hier en masse naar toe en ik kan ze geen ongelijk geven
Kim Kroes reageerde als eerste op de uitnodiging die Pulchri verstuurd

aan de kunstenaars voor Refugee Art. Zijn moeder, Joleen Schreuder, die 25 jaar geleden een serie vluchtelingen bootseerde zei tegen hem: "Wacht maar jongen, ze komen hier en masse naar toe en ik kan ze geen ongelijk geven." Deze woorden klinken nog steeds in mijn oren trouwde Kim mij toe en mijn vrouw Geerte adviseerde het werk van mijn moeder op deze expositie te tonen.

Ook Aat Verhoog doet mee aan de expositie vanuit zijn ervaring met de Tweede wereldoorlog: "In 1933 geboren weet ik dat geweld nooit ver weg is en dat vrijheid de mooiste belofte is." Behalve Pulchri kunstenaars meldden zich ook andere kunstenaars aan voor de expositie. Ilse van der Berk bracht ons in contact met Aafke Steenhuis, die met haar werk 'Vluchtelingen 2013' de publieksprijs won op de afgelopen Zomerexpositie in het Gemeentemuseum in Den Haag. Via Aafke kwamen we in contact met ontheemde professionele kunstenaars, die ieder met hun eigen verhaal mee deden aan de expositie 'Grenzeloos' in Veghel. Met deze expositie wilde men bewoners van Veghel bekend maken met het onbekende en daarmee de angst voor het vestigen van een AZC in die Gemeente weg-nemen. Een aantal van deze kunstenaars doet mee aan de expositie bij Pulchri.

Heel goed dat jullie dit doen

Een onverwachte steunbetuiging kwam van fotograaf Henk Wildschut. Hij is op dit moment in de publiciteit met zijn expositie over de Vluchtelingenkampen in Calais in het FOAM in Amsterdam. Henk is enthousiast over de exposities. Wanneer hij een optimistische bui over deze crisis heeft ziet hij op de lange termijn juist deze uitwisselingen als oplossing voor veel problemen. Door vluchtelingen actief in onze samenleving te betrekken kunnen onze verworvenheden en ideeën doorsijpelen naar het thuisland als dat ooit weer veilig wordt. Zo ontstaat er meer begrip en door meer begrip minder angst door minder angst minder oorlog, aldus Henk. Hij voegde er wel aan toe dat we helaas nog niet zo ver zijn.

Het actief betrekken van vluchtelingen bij deze expositie gebeurt via Vluchtelingenwerk Zuidvleugel, dat zorg draagt voor opvang en huisvesting van in Den Haag geplaatste vluchtelingen. Aan deze groep is gevraagd of zij een dierbare herinnering in de vorm van een object, tekening of foto hetgeen hun migratie naar een ander land symboliseert, willen afstaan voor de duur van de expositie. Hiermee willen we de bezoekers van de expositie laten zien wat het betekent om je thuisland te moeten verlaten. Deze herinneringen worden op de expositie in vitrine

kasten geplaatst om aan te geven hoe dierbaar ze zijn voor deze gevluchte mensen.

De video van Catharine van Velden op de tentoonstelling toont welkom zijn en zorgen voor, een herinnering aan haar grootmoeder die te allen tijde klaarstond voor haar kleinkind. Dit gunt zij ook de vluchtelingen die in Nederland hun plek vinden.

Ook Willy van den Berg wil met haar werk 'De Reiziger' onderstrepen dat iedereen in deze wereld zijn weg zoekt vanuit zijn eigen achtergrond en herinnering in een verhaal dat voor iedere vluchteling anders is. Talal Shkeifeh is een van de kunstenaars die meedoet aan de expositie en aan den lijve de oorlog in Syrië heeft ondervonden. Hij heeft op dit moment in het AZC in de Bijlmermeer onderdak en via zijn schilderijen toont hij de verschrikkingen van de Syrische oorlog.

Indrukwekkend is de bijdrage van Talal Shkeifeh, die in 1955 in Latakia geboren werd. Hij was overheidsambtenaar en civiel ingenieur en werd na 35 trouwe dienstjaren gepensioneerd. In 2015 vluchtte hij om kwartier te maken voor zijn vrouw en twee kinderen, die nog steeds in Syrië zijn. Hij en zijn gezin hopen op een gezinshereniging. Helaas is hij inmiddels weer overge-

plaatst van de opvang in de Bijlmermeer naar die in Doetinchem. Hij is in de vluchtelingenopvang begonnen met schilderen via een cursus op internet. Hij schildert veel fantasie-landschappen, waarin soms Nederlandse elementen voorkomen zoals vaarten en boerderijen. De 'oorlogsschilderijen' zijn een apart onderdeel. Daarin vertelt hij over zijn ervaringen in Syrië en tijdens de vlucht. Het zijn gedeeltelijk politieke statements tegen het regime.

MICHAEL TOOROP/CONNY KUIPÉRI
Zie voor het randprogramma
Pulchri.nl onder 'tentoonstellingen'

1. Willy van den Berg, Reiziger, acryl op linnen, 70 x 90 cm

2. Aat Verhoog, De vrijheid

3. Talal Shkeifeh, Syrische oorlog II, acryl op doek, 60 x 80 cm, 2015

4. Aafke Steenhuis, Vluchtelingen 2013

Joleen Schreuder, De vluchtelingen, brons

4.

Chrisje van der Heyden-Ronde

Zoeken naar een beschermende kracht

Het valt niet mee om de juiste woorden te vinden bij het vluchtelingenprobleem. Zeker niet als er tussendoor vreselijke aanslagen plaatsvinden. Wat is voor de kunstenaar een juiste houding? Gaan we de beelden die we zien herhalen op doek of vormen in klei? Moeten wij de vluchtelingen in beeld brengen of mogen ze dat zelf gaan doen? Kennen wij hun leefwereld? Wat zijn onze gemeenschappelijke waarden? Zelf zoek ik steeds weer naar bronnen en zie ik de associaties met de Middeleeuwen en Renaissance.

Grote Moeder/Magna Mater, Verzorgende Troostende Godin, olie op doek, 90 x 60 cm

Het verbeelden van mensen met hun verhalen die een beeld geven van de tijd waarin ze leven, heeft mijn aandacht. Het is troostend om in schilderijen te ontdekken dat het leven van toen zoveel overeenkomsten heeft met onze tijd. Het was ontroerend om te zien hoeveel mensen dit voorjaar naar Brabant kwamen om de schilderijen van Jeroen Bosch te zien! Kijken naar verhalen en naar het schilderkunstige.

Het is verhelderend dat een aantal wetenschappers/auteurs - hun namen doen er even niet toe - een weg wijst naar een nieuwe wereld en ruimte geeft om te denken. Zij komen met wijsheden (identiteit, symboliek, nataliteit, het vermogen om opnieuw te beginnen) die als groepen van cirkels elkaar

raken en het hokjesdenken voorkomen. In het cirkeldenken is er ruimte voor anderen. In het hokjesdenken is alles dichtgetimmerd.

In de schilderijen die ik laat zien met betrekking tot vluchtelingen, recessie, spirituele crisis, geef ik een beeld dat meer omvat dan een enkel probleem. Het gaat om de 'universele vlucht' die we meemaken en het zoeken naar een beschermende kracht. Het 'hogere' is geen vlucht en een Mariafiguur zie ik nog steeds als zorgende voor de geest.

Het is niet zo dat ik speciaal voor deze tentoonstelling 'vluchtelingenschilderijen' heb gemaakt. Het is net als religie, een thema dat speelt in meerdere schilderijen.

Het schilderij 'Blinde Vrouwen' heb ik gemaakt na de aanslag op de Twin Towers in 2001.

Deze blinde vluchtende vrouwen roepen vragen op. Zijn zij de moeders of zusters van de daders? Hadden zij geen invloed op hun zonen of broers? Geven ze elkaar steun of volgen zij elkaar blindelings? Waar is hun kracht en energie?

Een ander schilderij 'Magna Mater' laat het troostende en beschermende zien. Een stevige grote vrouw die kracht uitstraalt als een 'Moeder - Aarde - Moeder'. Wat zou het fijn zijn als mensen dezelfde zorgende sociale houding zouden aannemen, in plaats van de economie als een God te vereren.

CHRISJE VAN DER HEYDEN-RONDE
beeldend kunstenaar

Blinde/Vluchtende Vrouwen (op achtergrond Nine Eleven), olie op doek, 100 x 140 cm

Expositie Project Vluchtelingen in de Mesdagzaal van 4 t/m 26 juni

Stroom heeft een subsidie toegekend voor dit project.

Wij en de ander. Trespassages, Simon Senn

Een manipulator van menselijk gedrag

In zijn videowerken neemt Simon Senn de kijker mee naar plekken waar hij waarschijnlijk liever niet wil zijn: een verlaten gebouw gevuld met rommel en zes naakte mensen met bivakmutsen, in de beruchte Parijse banlieue geconfronteerd met vijandige jongeren, een ongure buurt in Athene waar vandalen publieke eigendommen vernielen, een achterbuurt in Zuid-Afrika terwijl een boze krottenwijkbewoner in de lens scheldt.

Op het eerste gezicht lijken de video's te suggereren dat Senn een geëngageerde linkse kunstenaar is die protesteert tegen een vorm van onrecht. Hoewel de films zeker op de realiteit gebaseerd zijn, zit er ook een fictieve laag in die de kunstenaar in een totaal andere rol plaatst. Senn blijkt een manipulator van menselijk gedrag te zijn, niet alleen van zijn onderwerpen, maar ook van de nietsvermoedende kijker. Veel van de boosheid in de films is geësceneerd. Bij nader inzien vallen de vandalen in Athene een muur net een beetje te netjes aan, alsof het een ingestudeerde choreografie is. De boze Zuid-Afrikaan blijkt de winnaar van een door Senn zelf georganiseerde wedstrijd voor diegene die het meest woedende betoog kan houden. De gemaskeerde naakte mensen doen een spelletje 'camera tikkertje', waarbij de kijker als regisseur wordt betrokken in de uiteindelijke presentatie.

Donkerbruin vermoeden...

Het is in zekere zin een geruststelling dat alles vooropgezet is. Het gevolg is dat men er in de video 'Pulchri Tales' vanuit gaat dat de twee jongens uit de Parijse buitenwijk, die steeds agressiever doen tegen de camera-man, wel acteurs zullen zijn, totdat er toch een donkerbruin vermoeden rijst dat er iets anders aan de hand is. Dat is ook zo. Senn benaderde de jongens in de banlieue en vroeg hen of er een kern van waarheid zit in de opmerkingen die op internet gemaakt worden over de jeugd in die buurt. De twee jongemannen van 'Noord-Afrikaanse afkomst' kunnen de suggestieve manier van ondervragen niet waarderen en uiteindelijk moet Senn vluchten voor zijn eigen veiligheid.

Als al zijn werk één ding gemeen heeft, dan is het een zeker oncomfortabel gevoel. Senn confronteert ons met ons meest naïeve, bevooroordeelde en egoïstische zelf en met de onmogelijkheid van een correcte consistente moraal. Er is geen correct, en ook geen politiek correct. Door zijn werk worden we toeschouwers van onze eigen decadentie en pijnlijk bewust van de onoplosbaarheid van hedendaagse maatschappelijke vraagstukken. Dit oncomfortabele gevoel is confronterend, maar tot op zekere hoogte ook louterend.

Echte mensen

Speciaal voor Trespassages maakt Simon Senn een nieuw werk dat aanhaakt op de

actuele Europese situatie ten gevolge van het Syrische conflict, maar dat ook ingaat op tijdloze problemen in de maatschappij: hoe ga je om met hen die een conflict ontvluchten, of die zoeken naar betere leefomstandigheden in Europa? Het is een onderwerp waarbinnen een duidelijke 'goed' ontbreekt, iets dat binnen het huidige vluchtelingendebat ook vaak pijnlijk duidelijk wordt. Beide kampen bezigen redelijk absolute argumentatie die alleen maar werkt

Maurits van de Laar

Galerie Maurits van de Laar organiseert in het kader van het vluchtelingenproject een tentoonstelling van tekeningen en schilderijen van Nour-Eddine Jarram (1956) en Dieter Mammel (1965) (D) die het drama van de vluchtelingen concreet weergeven en Hans de Wit (1953) die het thema op een meer abstracte manier verbeeldt. Dieter Mammel werkt in zijn woonplaats Berlin ook met Syrische en Afghaanse kinderen die hij in workshops laat tekenen en schilderen om hun traumatische ervaringen te verwerken. *Herderstraat 6, Den Haag. T. 070-3640151 info@mauritsvandelaar.nl*

zolang de discussie gehouden wordt in fora vol ingezonden brieven of tijdens inspraakrondes in gehuurde zaaltjes. Dan zijn er duidelijke opinies over het goed of kwaad van de erbarmelijke omstandigheden van de vluchteling enerzijds en de complicaties van verschillende culturele waardebeoordelingen anderzijds. Beide kampen lopen echter tegen de onmogelijkheid van hun argumentatie aan op het moment dat de problematiek in ons midden is en het om echte mensen blijkt te gaan.

Lesbos

Ter voorbereiding op zijn nieuwe werk is Senn naar een van de vluchtelingenkampen op het Griekse eiland Lesbos afgereisd. Daar heeft hij de interactie opgezocht met verschillende asielzoekers en hen gevraagd samen met hem een serie kunstwerken te produceren. Op het eerste gezicht lijkt Senn zich zo een zeer politiek correcte rol aan te meten, maar de verwachting is dat hij ook binnen dit gevoelige onderwerp het grensgebied van de correcte moraal zal aftasten met wellicht een ongemakkelijk en dubieus gevoel van onbehagen als gevolg.

Deze presentatie zal de eerste presentatie van het werk van Simon Senn in Nederland worden. Het werk heeft een directe aantrekkingskracht vanwege de visuele insteek en de gevaarlijke of moreel dubieuze uitgangspunten, maar tegelijkertijd is het werk niet eenduidig of gemakkelijk te plaatsen en zo biedt het openingen voor reflectie op actuele maatschappelijke vraagstukken en de rol die de kunstenaar daarin kan spelen. Gevolg is dat het werk zowel bij een breed als bij een gespecialiseerd professioneel publiek resoneert.

Pulchri en Nest

Het is mooi dat de vluchtelingenproblematiek Nest en Pulchri bij elkaar heeft gebracht. Behalve dat we samen openen hebben we ook samen een paar bijzondere sprekers uitgenodigd voor een gezamenlijke lezing. Schrijver Kader Abdolah en architect Arna Mackic zijn mooie voorbeelden van hoe vluchtelingen bijzondere en waardevolle bijdragen kunnen leveren aan onze maatschappij. In zekere zin bevinden Nest en Pulchri zich op verschillende plekken binnen de Haagse kunstwereld met tussen hen een afstand die

Nest: 4 juni t/m 31 juli

De Constant Rebecqueplein 20b
(0)70 3653186 / info@nestruimte.nl

Galerie Maurits van Laar.
Tekeningen van Nour-Eddine Jarram, Hans de Wit
4 juni t/m 3 juli

sommigen te graag tot onoverbrugbaar verklaren. Hoe mooi is het dan dat juist rond een thema waarbinnen de angst voor de ander een actueel gegeven is, wij elkaar gevonden hebben. We gaan verder ons best doen om ook de fysieke afstand tussen ons te slechten met een gezamenlijke rondleiding door beide tentoonstellingen. Ik kijk uit naar de samenwerking.

EELCO VAN DER LINGEN
Directeur Nest